

FOTO: PIXABAY/ ILUSTRACIJA

Kada govorimo o prezaduženosti ili vođenju današnjih suvremenih financija, Hrvatska se ne razlikuje od većine zemalja, no pitanje oporavka nakon globalne ekonomske krize je posve druga priča. Vlasti RH jednostavno nisu napravile dovoljno da val globalne ekonomske krize i posljedice od gašenja i gubitka radnih mjesta, više od 10 godina recesije, rasta privatnog duga, uzročno – posljedično ne uništi stečena ljudska prava prezaduženih pojedinaca i/ili obitelji. Kada navedenom pridodamo dosadašnje posljedice pandemije COVIDA-19 koja je preko noći dovela do gašenja poslovanja, gubitka radnih mjesta i samim time do još većeg broja prezaduženih potrošača, situacija postaje još ozbiljnija i traži mjere rješenja, jer privatni dug u Hrvatskoj je veći od javnog duga i iznosi oko 140 posto BDP-a, što je negdje oko 420 milijardi kuna.

Kućanstva s nedovoljnim primanjima, umirovljenici, mali i srednji poduzetnici, marginalizirane skupine socijalno ugroženi, samohrani i samozaposleni, kreditno prezaduzeni, nezaposleni, treća dob, obitelji s malom djecom, sve su to skupine koje bez podrške teško mogu na dulji rok izdržati prezaduženost.

Status blokade novca društveno je opasan stav koji dovodi do daljnjeg urušavanja općeg standarda u Hrvatskoj i povećavanja postojećih razlika između bogatih i siromašnih. Populističke izjave kako je veliki broj građana prezadužen zbog osobne neodgovornosti i financijske nepismenosti uistinu nikome ne trebaju, niti opismenjavanje može biti rješenje ovakve situacije. U ovom trenutku govoriti o financijskoj pismenosti isto je kao i govoriti o prevenciji u osmom mjesecu trudnoće. Svako savjetovanje i financijsko opismenjavanje koje je preporučila i omogućila EU dobro je došla, no ako već govorimo o navedenom tada bi težište trebalo staviti na financijske institucije koje uvelike doprinose zaduživanju klijenta, nerijetko atraktivnim ali netransparentnim ponudama koje ljude uvlače u dugovanje ili začarani dužnički ciklus iz kojeg je gotovo nemoguće izaći.

Život bez duga postao je praktički nemoguć, a prekomjerno zaduženje nerijetko jedini način upravljanja financijama, što je dugoročno neodrživo, posebno imajući u vidu da je sve veći broj

većkoj ni je ni potaknuto oporavkom na uzistu tada koje je u Hrvatskoj još uvijek ngorožno.

Gledajući prema naprijed, kako se tržišta rada nastavljaju poboljšavati, povjerenje potrošača se povećava, a osobna potrošnja raste. Veći BDP podrazumijeva da gospodarstvo proizvodi više dobara i usluga i stoga potrošači mogu uživati u istima. Viša razina potrošnje smanjuje bilo kakvu pojavu apsolutnog siromaštva. Hrvatska to jednostavno ne uspijeva.

Činjenica da je Hrvatska još više zaostala za uspješnijim usporedivim gospodarstvima u srednjoj i istočnoj Europi, a prestigla su je i neka druga gospodarstva nije samo poražavajuća već potvrđuje i da nerješavanje privatnog duga, unatoč manjim pomacima predstavlja ogroman uteg za jedno gospodarstvo.

Privatni dug sam po sebi je bitan dio bilo kojeg gospodarstva, ako se njime pametno upravlja. Međutim, kad se ovako suludo povećao pa održavao kao u Hrvatskoj, o pameti se ne može govoriti, jer je „upravljanje“ dugom potpuno uništilo pristojnu, građansku obitelj i posve preokrenulo iznos duga. Kućanstva su postala nepovratno prezadužena i upletena u mrežu dužničkog ropstva, a politika ih ne želi. Hrvatska uništivši poduzetništvo, usred recesije, odlučila je ne preuzeti odgovornost nego kazniti kućanstva, osobito ona najsiromašnija. Radi se o sramotnoj političkoj praksi. Podsjetimo da ima puno razloga sumnjati u razum i dobru namjeru ljudi na vlasti. Jedan od velikih razloga sumnje jest što od 2005. do 2015. Hrvatska, voljom banaka ima najviše zatezne kamate u EU, greškom prevoditelja?! Do desetak puta više zatezne kamate od neto profitne stope uništili su poduzetništvo, tvrtke i kućanstva da bi pogodovali manjem krugu ljudi.

Vijeće Europe je upozorilo države članice da će prezaduženost pojedinaca i/ili obitelji dovesti do značajnih društvenih i zdravstvenih poremećaja društva. Hrvatska vlast, kao ni Ustavni sud nisu reagirali i sad se plaćaju posljedice. Suci Ustavnog suda propustili su samostalno uputiti pitanje EU sudu pravde, odbili su reagirati na zahtjev Udruge Blokirani i dogodila se povreda zakonitosti, formalno i materijalno. Republika Hrvatska je bila dužna osigurati jednaka temeljna prava dužnika i vjerovnika, usvojiti dobru praksu rješenja prezaduženosti koja već postoji u nekim državama članicama te zaštititi osnovnu imovinu dužnika.

Umjesto dobre prakse Republika Hrvatska Ovršnim zakonom i pripadajućim zakonima uništava gotovo 300 0 000 prezaduženih obitelji i/ili pojedinaca. Kako cijela ova priča ima neodgovornu i nemoralnu kategoriju koja nije svojstvena niti jednoj zemlji, važno je prisjetiti se kako je Poglavljem 23 – „Reforma pravosuđa i temeljna prava“ bilo definirano i pitanje Ovršnog zakona, odnosno bilo je predviđeno uvođenje instituta javnih ovršitelja koji su bili pod ingerencijom sudova, i koji su bili u obvezi poštovati sve konvencije o zaštiti ljudskih prava. Međutim, dolaskom na vlast Zorana Milanovića isti je javne ovršitelje proglasio sotonskim te njegova vlada prenosi provedbe ovrha sa sudova na nesudska tijela, odnosno na javne bilježnike i odvjetnike, nakon čega nastaje kaos. Nakon toga usljeđuje niz izmjena ovršnih zakona, no niti jedan nije išao u smjeru rješavanja problema, nego se samo učvršćivala moć navedenih aktera.

Prezaduženost za sobom nosi i druge posljedice poput sve većeg broja iseljenih, što nimalo ne čudi, jer ako u razdoblju od 2011. do 2018. na 4 milijuna stanovnika provedete 8.503 692 ovrha, od čega je čak 73,8 posto ovrha nad kućanstvima tada za rezultat, između ostalih pokazatelja imate i emigraciju. Pitanje demografije, iseljavanja sve većeg broja stanovništva iz Hrvatske je pitanje njenog gospodarskog razvoja. U ekonomiji je sve povezano i jedne mjere ili izostanak istih reflektira se na drugo pa tako i dohodak po glavi stanovnika pada ako se smanjuje broj stanovnika. Ako ne rješavate problem iseljavanja mladih, radno sposobnih tko će pokrivati troškove sve većeg broja umirovljenika. Tko će radati ako imate neučinkovitu natalitetnu politiku

bez posla, a imate kredit, da se uspori vaša sposobnost stvaranja prihoda, smanje vaše investicije, razbolite se, pojave vam se neočekivani troškovi koji vam pojedu svu ušteđevinu...

Da bi priča postala još gora na tržištu Hrvatske pojavljuju se Agencije za naplatu potraživanja u vlasništvu stranaca kojima vjerovnici, mahom banke prebacuju više od 36 milijardi kuna duga. Agencije postaju industrija u kojoj vojska zaposlenih nerijetko pribjegava neprimjerenim komunikacijskim mehanizmima, i na taj način krši temeljna ljudska prava, pravo na poštovanje privatnog i obiteljskog života. U toj zakonskoj priči puno je nejasnoća pa je tako dužnicima nerijetko nejasan i iznos koji duguju i koji ponekad doseže i astronomske svote. Sumnje u točnost dugova i etičnost poslovanja dodatno se pojačavaju kada se dug prebaci s jedne agencije na drugu. Pretpostavlja se da veliki udio prodanih dugova završava ovrhama na Fini. Pretpostavke su oduvijek bile loše i nisu za razumne ljude, no kad nemate evidenciju o udjelu ovrha u agencijama kao što nema Fina, što vam drugo preostaje nego da pretpostavljate i da taj udjel povezujete sa 23 milijarde kuna koji duguju ovršeni građani. Na Fini i institucijama je dokažu ovu pretpostavku neodrživom i da pojasne zašto nema evidencije. Međutim, ono što je najgore i teško shvatljivo je činjenica da agencije nitko ne kontrolira. Ni Hrvatska narodna banka, ni Hrvatska agencija za nadzor financijskih usluga ni Ministarstvo financija. Tri institucije i sve tri bez nadzora nad agencijama. Ne postoji ni registar agencija, niti obveza licenciranja, i neminovno se postavlja pitanje-zašto te otvara sumnja na sivu zonu poslovanja, iako je sve zakonski, jer su agencije registrirane kao trgovačka društva, a rad je reguliran zakonima i podzakonskim aktima.

Ekonomija je, sama po sebi za većinu ljudi nerazumljiva i upravo ta nerazumljivost nerijetko je vladajućima poligon kojim manipuliraju pa tako i sa prezaduženosti zbog koje smo se našli u začaranom krugu, financijski dezorijentirani i iscrpljeni. Sama činjenica da smo u Europskoj uniji, poslije Bugarske najsiromašnija zemlja između ostalog potvrđuje navedeno.

Gdje je onda rješenje prezaduženosti?

U potrošnji i intervenciji u posljedice. Osobna potrošnja značajna je komponenta BDP-a svih država i najveći makroekonomski agregat te je i više nego jasno da promjene u osobnoj potrošnji mogu značajno utjecati na ekonomski rast. Važno je prije svega razumjeti prirodu ekonomskih problema, i onda napraviti poveznicu s važnošću potrošnje. Drugim riječima, moja potrošnja je vaš prihod, a vaša potrošnja je moj prihod. Ako oboje istovremeno smanjimo potrošnju, i prihodi će nam se oboma smanjiti.

Jednostavno, zar ne? Ako je tako jednostavno, zašto politika ne poduzima mjere za povećanje osobne potrošnje kako bi ljude izvukla iz siromaštva i otvorila put za dugoročnije mehanizme održivosti ekonomije. Što je to što se zapravo stavlja ispred dostojanstvenog života svojih građana. Zar je pogodovanje interesnim skupinama, od javnih bilježnika, odvjetnika koji provode ovrhe, banaka, teleoperatera koji se na ovakvim tržištima "razulare" za razliku od tržišta svoje matične zemlje. Zvuči suludo, ali nije, jer gledajući globalno politička elita oduvijek je udovoljavala prohtijevima bogate manjine. I opet dolazimo na važnost političke volje i nećemo pogriješiti ako se kaže

potrošnja kao krajnja svrha cjelokupne ekonomske aktivnosti nije jedino što Hrvatska treba odmah pokrenuti kako bi generirala rast, ali je itekako bitna u kontekstu trenutnog djelovanja, posebno uzimajući u obzir povezanost BDP-a i osobne potrošnje, i njihovog pada za vrijeme pandemije COVID-19 te uzimajući u obzir i ostale probleme, od nekonkurentnosti i krutog tržišta rada.

S obzirom na ogromnu zaduženost kućanstva, izraženu u milijardama kuna, prvo treba

Kako onda riješiti ovaj problem? Dodatnim zaduživanjem na domaćem i inozemnom tržištu koje je u potpunosti opravdano kako bi se povećala stopa zaposlenosti, a samim time i potrošnja koja bi ljude izvukla iz siromaštva i vratila ih u ekonomske tokove. Ova činjenica nikako ne podržava povećanje proračunskog deficita, već govori da, kako i u našim životima tako i u ekonomiji postoje situacije kada se ovakvi potezi moraju povući kako bi se spriječilo daljnje ekonomsko propadanje.

FOTO: UDRUGA BLOKIRANI

S obzirom da je reprogram i otpis dugova realan, a dugoročnije i profitabilan ovakav potez je itekako opravdan. Dodatnim zaduživanjem, uzimajući u obzir visinu javnog duga Hrvatske, u odnosu na BDP nije za očekivati niti povećanje kamatne stope, jer kamate nikad nisu bile niže, niti inflaciju, iako će to vladajući osporavati. U potpunosti je opravdano i direktno financiranje od strane Hrvatske narodne banke, odnosno tiskanje novca. Svako mantranje politike o prezaduženosti sada ne nalazi podlogu, jer povišenje razine osobne potrošnje generirat će rast gospodarstva i u konačnici dovesti do drugih ekonomski dugoročnijih i održivijih generatora rasta, poput investicija i izvoza. To je naprosto odlika dobre ekonomije koja može sagledati ekonomsku budućnost i koja djeluje u interesu svih., a ne samo određenih grupacija. U suprotnom, uzimajući u obzir svu neizvjesnost globalnog kretanja, hektično vrijeme u kojem živimo te neriješene probleme još od financijske krize, ne piše nam se dobro, koliko god vlasti relativizirale navedeno. U svemu ovome ključna je politička volja, ona vrsta volje koja politički

NASLOVNICA

AKTUALNO

VIJESTI

GOSPODARSTVO

LOKALNA UPRAVA

SPORT

ZANIMLJIVOSTI

KOLUMNE

 Pretražite stranicu

DEMIUS

IVEDIA

